

Indstilling til Cavlingprisen 2019:

Københavns Andelskasse – hvidvask i hjertet af København

*Indstilles: Johan Christensen, Tor Johannesson og Thomas Hvelplund Askjær fra dagbladet Børsen
Indstilles af: Jens Kristian Lai, Peter Trads, Jørgen Andresen og Nikolaj Sommer*

Vi vil hermed gerne indstille Johan Christensen, Tor Johannesson og Thomas Hvelplund Askjær til Cavlingprisen 2019 for serien "Københavns Andelskasse – hvidvask i hjertet af København" om suspekte milliardtransaktioner og overtrædelser af hvidvaskloven i Københavns Andelskasse.

De tre journalister har på forbilledlig vis afsløret, hvordan et mindre pengeinstitut har dannet rammen for en række omfattende svindelsager. Centralt i sagen står at en lang række højrisikokunder - mange fra skattelylande - på kort tid har kanaliseret milliarder af kroner igennem den lille københavnske bank.

Finansiell Stabilitet har opgjort mistænkelige transaktioner for op mod 4 mia. kr. i Københavns Andelskasse på dansk grund. Transaktionerne er gennemført på kun 12 måneder frem til september 2018.

For at sætte sagens omfang i perspektiv kan man sammenligne med hvidvasksagen om Nordeas udlandskunder i Vesterbro-filialen. Denne sag indeholdt - over en tiårig-periode frem til 2014 - angiveligt mistænkelige transaktion for op mod 2 mia. kr. Danske Banks hvidvask sag handler om forhold begået i en udenlandsk filial. Dermed er sagen om Københavns Andelskasse den største sag om mulig hvidvask på dansk grund.

Holdet bag serien har vist, hvordan skiftende ejerinteresse i andelskassen i strid med reglerne har udnyttet banken til at pleje egne interesser på bekostning af bankens. Ligesom deres afdækningen har vist, at bankens ejere har været blandt de mest suspekte kunder, der har udløst et hav af hvidvaskalarmer i andelskassens it-systemer, uden at det har ført til indgreb fra bankens side.

Samtidig har ledelsen i banken ikke været tilstrækkelig og har blandt andet valgt at lægge opgaver med at sikre kontrol med de udenlandske højrisikokunder i armene på netop de suspekte udlandskunder selv, ligesom banken i strid med reglerne konsekvent har undladt at tjekke, hvem der stod bag de mange udenlandske højrisiko-kunder.

Børsens afdækning af sagen har først og fremmest kastet lys over en dansk erhvervsskandale af betydelige dimensioner og afdækningen har f.eks. betydet, at der er blevet sat navn på helt konkret hvilke suspekte udenlandske kunder, der har udløst flest hvidvaskalarmer, ligesom bankens interne og mangelfulde håndtering af sagen er blevet kortlagt baseret på data og anden fakta. Samtidig har Børsen afdækket, hvordan Finanstilsynet allerede i 2015 konstaterede, at hvidvaskkontrollen var helt utilstrækkelig, men alligevel ikke forhindrede hvidvaskskandalen.

Afsløringerne bygger blandt andet på et omfattende internt materiale fra myndigheder, banken og dens interessenter, som journalisterne af en række af hinanden uafhængige kilder er blevet gjort bekendt med indholdet af. Oplysningerne er løbende blevet metodisk gennemgået, systematiseret og samkørt med hinanden og offentligt tilgængelige data for at identificere

bankens problematiske kunder. Dermed har det været muligt at gøre dækningen af hvidvask sagen i Københavns Andelskasse konkret og nærværende for andre end regulatoriske og politiske interessenter.

Banken og tidligere ledelsesmedlemmer efterforskes i dag af SØIK for brud på blandt andet hvidvasklovgivningen. Desuden har Erhvervsstyrelsen meldt bankens revisor til SØIK for ikke at have underrettet politiet i tilstrækkelig grad, ligesom Finansiell Stabilitet har indledt erstatningssager mod bankens tidligere ledelsesmedlemmer.

Materialet omfatter blandt mere end 10.000 registrerede hvidvaskalarmer med oplysninger om hvilke kunder, der har udløst alarmerne, hvornår og hvorfor, og hvor lang tid banken har været om at behandle dem. Det omfatter også bankens oversigt over de højrisikable udlandskunder og risikoanalysen af hver enkelt af dem, samt bestyrelsesreferater, Finanstilsynets ikke-anonymiserede tilsynsrapporter, revisionsprotokollater, politianmeldelser af ledende medarbejdere, underretninger til SØIK samt direktionsinstruks, ansættelseskontrakter og opsigelsesbreve. Dertil kommer flere hundrede siders intern kommunikation fra banken.

Blandt de nye oplysninger, som serien har givet offentligheden indblik i, kan nævnes:

- At 183 udlandskunder indenfor betalingsformidling, kryptovaluta og gambling kom fra 31 lande (herunder skattelylande). De udløste på et år 1645 hvidvaskalarmer, uden at de blev opsagt eller indberettet til politiet. Flere var mistænkt eller tiltalt for kriminalitet. Banken lukkede siden 90 af dem, men resten viste sig stadig at være problematiske.
- At en kunde, hvis ejer i 2016 blev tiltalt for hvidvask for 250 mio. kr. i USA kunne få lov til at blive som kunde i banken frem til 2018.
- At det var to firmaer ledet af bankens storaktionær, der udløste flest hvidvask-alarmer (480 på et år), og at politiet vurderer, firmaerne er brugt til svindel for trecifret millionbeløb. At de to firmaer havde planer om at sende mindst 2,5 mia. kr. gennem banken årligt.
- At banken i strid med reglerne ikke tjekkede, hvem dens kunder var, eller om de stod på sanktionslister.
- At banken også havde problematiske danske firmakunder. Nogle var kontrolleret af seks udenlandske milliardærer. Blandt andet russere, en fyrste, og en italiensk-nigeriansk forretningsmand, der efterforskes for hvidvask.

Venlig hilsen

Jens Kristian Lai, jela@borsen.dk
Peter Trads, pett@borsen.dk
Jørgen Andresen, jand@borsen.dk
Nikolaj Sommer, niso@borsen.dk

København 1. november 2019